

Kijktip: Nieuwsuur

Korte omschrijving werkvorm

Leerlingen bekijken gezamenlijk een fragment van Nieuwsuur over de politieke machtsstrijd rond de Raad van State (7.14 minuten). U stopt de uitzending tussendoor één keer. De leerlingen beantwoorden de vragen op een werkblad. In de bespreking van de vragen kunt u ruimte geven voor discussie (bij de eigen mening-vragen).

Deze werkvorm gaat ervan uit dat leerlingen al bekend zijn met het werk van de Raad van State.

Leerdoel

- Leerling kunnen beargumenteren of ze het goed vinden dat wetsvoorstellen in Nederland vooraf door de Raad van State getoetst worden.
- Leerlingen begrijpen waarom beleidsadvisering door de Raad van State soms als kwetsbaar gezien wordt.
- Leerlingen kunnen zich verplaatsen in de positie van politici en bestuurders in de politieke arena.

Bronnen

- Nieuwsuur, 15 mei 2018 – Reportage en gesprekken: politieke machtsstrijd rond de Raad van State (7 minuten): <https://nos.nl/nieuwsuur/video/2232007-reportage-en-gesprekken-politieke-machtsstrijd-rond-de-raad-van-state.html>
- NOS, 26 mei 2018 - <https://nos.nl/artikel/2233560-de-koning-kan-ook-wel-zonder-onderkoning.html>
- Trouw, 15 mei 2018 - <https://www.trouw.nl/democratie/kabinet-zit-in-de-maag-met-vacature-onderkoning~a1c031d2/>
- Algemeen Dagblad, 12 mei 2018 - <https://www.ad.nl/politiek/gevecht-d66-pvda-over-topfunctie-raad-van-state~ab5ca942/>
- <https://www.raadvanstate.nl/onze-werkwijze/advisering/toetsingskader.html>
- NOS, 11 mei 2018 - <https://nos.nl/artikel/2231447-raad-van-state-wil-zelf-vicepresident-selecteren-en-kiest-dijsselbloem.html>

Duur

40 minuten

Benodigheden

- Filmpje Nieuwsuur (7.14 minuten): <https://nos.nl/nieuwsuur/video/2232007-reportage-en-gesprekken-politieke-machtsstrijd-rond-de-raad-van-state.html>
- Voor elke leerling een werkblad

Handleiding

1. Vraag aan de leerlingen wie er iets in het nieuws gehoord heeft over de Raad van State.

2. Introduceer het onderwerp in grote lijnen: de huidige vicepresident van de Raad van State gaat stoppen en er wordt gesproken over een 'politieke machtsstrijd' wie de opvolger wordt.
3. Vertel dat de leerlingen een fragment gaan bekijken van het programma Nieuwsuur. Tussendoor zet u de uitzending soms stop. De leerlingen kunnen dan de vragen op het werkblad beantwoorden.
4. Deel het werkblad uit. Laat de leerlingen alvast vraag 1 maken.
5. Bespreek het antwoord op vraag 1.
6. Laat de leerlingen vraag 2 t/m 6 alvast lezen.
7. Laat het fragment zien. Pauzeer de uitzending op minuut 3:00.
8. Laat de leerlingen vraag 2 t/m 6 maken.
9. Bespreek de antwoorden klassikaal.
10. Vertel dat (ook) in de rest van de uitzending gaat over de taak van beleidsadvisering. Laat leerlingen alvast vraag 7 t/m 11 lezen.
11. Laat de rest van het fragment zien.
12. Laat leerlingen vraag 7 t/m 11 beantwoorden.
13. Bespreek de antwoorden klassikaal. Laat de leerlingen bij vraag 9 en 11 met elkaar in discussie gaan als ze verschillende meningen hebben.

Tip: vertel leerlingen die geïnteresseerd zijn in onderwerpen als deze, dat studies als Bestuurskunde, politicologie en eventueel Rechten (Staats- en Bestuursrecht) mogelijk interessant voor ze zijn. De lokale politiek en de politieke jongerenpartijen kunnen ook altijd goed mensen met politieke voelsprietten gebruiken!

Werkblad 1: Politieke machtsstrijd rond de Raad van State

1. Wat zijn de twee taken van de Raad van State?

2. Waarom spreken ze over 'de onderkoning'?

3. Wie is van welke politieke partij?

Jeroen Dijsselbloem: _____ Thom de Graaf: _____

Alexander Pechtold: _____ Lodewijk Asscher: _____

Kajsa Ollongren: _____

4. Welke politieke partijen zitten er in de coalitie?

5. Waarom zou de interviewer juist aan Pechtold de vraag stellen "Is er nu wel of niet een deal in de coalitie over Thom de Graaf?" en niet aan iemand anders?

6. Waarom denk je dat Alexander Pechtold hier geen 'ja' of 'nee' op antwoordt?

7. Hoogleraar Wim Voermans vertelt dat in Nederland, in tegenstelling tot het buitenland, wetsvoorstellen vooraf worden getoetst. Onder welke taak van de Raad van State valt deze 'toets'? Leg ook uit wat de Raad van State precies toetst.

8. Hoogleraar Wim Voermans legt ook uit dat het adviseren van de regering en het parlement over nieuwe wetsvoorstellen door de Raad van State soms kwetsbaar is. Waarom is dit volgens de hoogleraar kwetsbaar?

9. Vind je het goed dat in Nederland wetsvoorstellen vooraf getoetst worden?

10. De formele procedure is verder als volgt: de minister van Binnenlandse Zaken (nu Kajsa Ollongren, D66) draagt na een openbare vacature een kandidaat voor. Bij Koninklijk Besluit wordt dan de nieuwe vicepresident benoemd.

Stel dat jij minister van Binnenlandse Zaken bent. En stel dat alleen Thom de Graaf en Jeroen Dijsselbloem zich verkiesbaar stellen. Je vindt ze allebei even geschikt. Wie kies je dan? Onderstaand vind je verschillende argumenten. Schrijf achter elk argument wie volgens die redenering de voorkeur zal genieten van de minister:

	Thom de Graaf of Jeroen Dijsselbloem?
1. Ik wil niet beschuldigd worden van partijpolitiek en dat ik mijn eigen partij voortrek.	
2. Ik wil niet ingaan tegen de wens van mijn partijgenoten en daardoor spanningen in de coalitie veroorzaken.	
3. Ik wil een jurist.	
4. Ik wil de kandidaat die door de leden van de Raad van State zelf is gevraagd om te solliciteren.	

11. Wie zou jij in de hierboven geschetste situatie kiezen, als jij de minister was? Waarom?

Antwoorden werkblad 1

1. Wat zijn de twee taken van de Raad van State?

1. Het adviseren van de regering en het parlement over nieuwe wetsvoorstellen.
2. De Raad van State is ook de hoogste algemene bestuursrechter van het land.

2. Waarom spreken ze in het fragment over 'de onderkoning'?

De voorzitter van de Raad van State is de koning. Zijn bemoeienissen met de Raad van State zijn echter alleen ceremonieel. Willem-Alexander bezoekt vrijwel nooit een vergadering. De vicevoorzitter, ofwel de vicepresident, neemt in de praktijk de rol van voorzitter van de Raad van State op zich. Als een soort 'onderkoning' dus.

De tweede reden dat de vicevoorzitter vaak de 'onderkoning' wordt genoemd, is omdat hij – nog nooit bekleedde een vrouw dit ambt – geldt als een belangrijk persoonlijk adviseur van het staatshoofd bij staatkundige kwesties én omdat hij in uitzonderlijke situaties de functie van de koning tijdelijk kan overnemen.

3. Wie is van welke politieke partij?

Jeroen Dijsselbloem: PvdA

Thom de Graaf: D66

Alexander Pechtold: D66

Lodewijk Asscher: PvdA

Kajsa Ollongren: D66

4. Welke politieke partijen zitten er in de coalitie?

VVD, CDA, D66 en CU

5. Waarom zou de interviewer juist aan Pechtold de vraag stellen "Is er nu wel of niet een deal in de coalitie over Thom de Graaf?" en niet aan iemand anders?

Pechtold heeft namens D66 onderhandeld in de formatie voor het kabinet Rutte III. Thom de Graaf is ook een D66'er. Pechtold kan tijdens de onderhandelingen hebben afgesproken dat heel de coalitie Thom de Graaf als kandidaat steunt.

We weten niet of dit zo gegaan is. We weten wel dat er in het verleden ook 'een kandidaat van de coalitie was'. Je kunt je voorstellen dat het kabinet bij zo'n belangrijke vacature iemand zoekt waar een meerderheid van de Tweede Kamer het over eens is en dit dus vooraf in de coalitieonderhandelingen afspreekt.

6. Waarom denk je dat Alexander Pechtold hier geen 'ja' of 'nee' op antwoordt?

Alexander Pechtold is geen minister, maar lid van de Tweede Kamer. En de Tweede Kamer mag niet bepalen wie er benoemd wordt als vicepresident van de Raad van State.

Een tweede reden kan zijn dat tijdens een formatie achter gesloten deuren over veel zaken wordt gesproken, en dat ze elkaar meestal beloven om niet aan anderen te verklappen wat er

is gezegd. Door geheimhouding kunnen partijen in de onderhandelingen vrijer spreken, en komen ze sneller tot een coalitie.

7. Hoogleraar Wim Voermans vertelt dat in Nederland, in tegenstelling tot het buitenland, wetsvoorstellen vooraf worden getoetst. Onder welke taak van de Raad van State valt deze 'toets'? Leg ook uit wat de Raad van State precies toetst.

Een van de twee taken van de Raad van State is het adviseren van de regering en het parlement over wetsvoorstellen. Oftewel: ze toetsen wetsvoorstellen en geven daar vervolgens een advies over. De Raad van State toetst daarbij niet alleen of de wet niet in strijd is met andere wetten of internationale regels, maar ook of het wetsvoorstel het probleem wel zal oplossen en of de wet logisch in elkaar zit. (Formeel zijn dit de beleidsanalytische toets, de juridische toets en de wetstechnische toets).

(In het buitenland worden wetsvoorstellen niet vooraf getoetst, maar kunnen wetten naderhand getoetst worden aan de grondwet, bijvoorbeeld door een grondwettelijk hof. In Nederland kan dat niet.)

8. Hoogleraar Wim Voermans legt ook uit dat het adviseren van de regering en het parlement over nieuwe wetsvoorstellen door de Raad van State soms kwetsbaar is. Waarom is dit volgens de hoogleraar kwetsbaar?

Voermans geeft aan dat de Raad van State beschuldigd kan worden van politieke sturing. Zeker oud-politici die in de Raad van State zitten kunnen verdacht worden van politieke partijdigheid.

9. Vind je het goed dat in Nederland wetsvoorstellen vooraf getoetst worden?

Eigen mening.

Voorbeeldantwoorden:

- Ja, het is goed dat de Raad van State vooraf advies geeft over wetsvoorstellen. Ze wijzen er bijvoorbeeld op dat het wetsvoorstel het probleem niet zal oplossen. Of dat het wetsvoorstel in strijd is met andere wetten of internationale regels. Vaak wordt geluisterd naar de adviezen van de Raad van State. Bij kritiek op een wetsvoorstel wordt een voorstel soms teruggetrokken. Soms wordt een wetsvoorstel verbeterd. Door de toetsing van de Raad van State worden de uiteindelijke wetten dus beter.
- Nee, dat is niet goed, want daarmee gaat de Raad van State op de stoel van de volksvertegenwoordigers zitten.

10. De formele procedure is verder als volgt: de minister van Binnenlandse Zaken (nu Kajsa Ollongren, D66) draagt na een openbare vacature een kandidaat voor. Bij Koninklijk Besluit wordt dan de nieuwe vicepresident benoemd.

Stel dat jij minister van Binnenlandse Zaken bent. En stel dat alleen Thom de Graaf en Jeroen Dijsselbloem zich verkiesbaar stellen. Je vindt ze allebei even geschikt. Wie kies je dan?

Onderstaand vind je verschillende argumenten. Schrijf achter elk argument wie volgens die redenering de voorkeur zal genieten van de minister:

	Thom de Graaf of Jeroen Dijsselbloem?
1. Ik wil niet beschuldigd worden van partijpolitiek en dat ik mijn eigen partij voortrek.	Jeroen Dijsselbloem
2. Ik wil niet ingaan tegen de wens van mijn partijgenoten en daardoor spanningen in de coalitie veroorzaken.	Thom de Graaf
3. Ik wil een jurist.	Thom de Graaf
4. Ik wil de kandidaat die door leden van de Raad van State zelf is gevraagd om te solliciteren.	Jeroen Dijsselbloem

11. Wie zou jij in de hierboven geschetste situatie kiezen, als jij de minister was? Waarom?
Eigen antwoord.